

Організація комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства

Сучасні умови підприємницької діяльності вимагають від суб'єктів господарювання бути конкурентоспроможними, впроваджувати досягнення науки і техніки, підвищувати ефективність своєї діяльності. Сьогодні більшість вітчизняних і зарубіжних науковців трактує ефективність господарської діяльності підприємства як складну категорію, яка відображає співвідношення отриманого результату до понесених витрат. Оскільки результати господарської діяльності можуть бути оцінені в натуральному, соціальному, вартісному вираженні, для дослідження ефективності господарської діяльності доцільно застосовувати комплексний підхід, що передбачає розгляд об'єкта дослідження з позиції цілісності та системності. Таким чином, комплексне дослідження ефективності господарської діяльності є важливою складовою системи управління підприємствами.

У статті науково обгрунтовано та доведено необхідність організації комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства, який забезпечує системний підхід до аналізу результативності функціонування, розробку заходів покращення фінансового стану суб'єкта господарювання, удосконалення стратегії подальшого розвитку. Розглянуто та узагальнено методи аналізу господарської діяльності підприємства. Визначено показники-індикатори для проведення комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства. Вирізняють основні фактори впливу на результативні показники діяльності для удосконалення системи управління підприємством. Узагальнено вимоги до аналітичної роботи у процесі реалізації комплексних досліджень діяльності підприємства.

Ключові слова: ефективність господарської діяльності; комплексний аналіз; методи дослідження; показники-індикатори.

Постановка проблеми. Особливостями функціонування підприємства є два економічні взаємопов'язані процеси: процес формування доходів і витрат та процес визначення ефективності функціонування. Результативність цих процесів залежить від правильності прийнятих управлінських рішень. Великого значення для реалізації вказаних процесів набуває періодичне проведення комплексного дослідження діяльності підприємства, важливою умовою якого є економічний аналіз показників ефективності. Без глибокого всебічного вивчення результативних показників та факторів, які впливають на їх формування, неможливо своєчасно виявити та усунути недоліки у господарській діяльності підприємства, встановити резерви підвищення ефективності та стійкості розвитку організації. Таким чином, для вирішення поставленого завдання, з управлінської точки зору, необхідно удосконалити процес проведення комплексного дослідження господарської діяльності підприємства з урахуванням особливостей сучасного ведення бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведенням комплексних досліджень у сфері підприємницької діяльності займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Методологію комплексного аналізу господарської діяльності підприємства та ефективність використання ресурсів організації у своїх працях досліджували такі вчені, як Л.В. Кривов'язюк [10], М.А. Вархушина [1], Н.С. Пласкова [1], І.Н. Чуєв [16], Є.В. Мних [12], В.М. Шелудько [17]. Серед зарубіжних економістів, які у своїх працях використовували комплексний та системний підходи для оцінки діяльності підприємства, варто виокремити праці М.Армстронга [2], П.Друкера [5], Р.Каплана [7], Д.Нортона [7], Дж.Алвера [18].

Проведене дослідження наукових праць зазначених авторів дало змогу виявити неоднозначність системних і комплексних методичних підходів до аналізу господарської діяльності, які б забезпечували проведення об'єктивної оцінки процесів формування та використання потенціалу підприємства. Тож необхідно встановити доцільність використання комплексного підходу щодо дослідження ефективності господарської діяльності підприємства як системи, узагальнити методи дослідження об'єктів підприємництва, визначити етапи та показники-індикатори оцінки ефективності господарської діяльності організації.

Метою статті є удосконалення організаційно-методичного підходу до процесу проведення комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства, в основу побудови якого покладено принципи комплексності, системності та взаємозв'язку між етапами. Використання запропонованого комплексного економічного дослідження господарської діяльності підприємства забезпечить підвищення ефективності формування і використання його ресурсної складової та сприятиме удосконаленню системи управління.

Викладення основного матеріалу. Ефективність господарської діяльності підприємства – це економічна категорія, яка відображає співвідношення між одержаними результатами господарської діяльності та витраченими на їх досягнення ресурсами [11, с. 130]. З огляду на те, що результати господарської діяльності можуть бути виражені у вартісній, натуральній, соціальній формі, виникає необхідність в уточненні категорії «ефективність господарської діяльності» відповідно до важливих сучасних факторів успішного підприємництва. Білошурський М.В. зазначає, що ефективність господарської діяльності – це комплексне поняття результативності досягнення підприємством основних організаційно-господарських цілей підприємництва [3]. Економічна категорія «ефективність» є достатньо складною, її розрахунок може здійснюватися у різних одиницях виміру, що призводить до формування різних форм інтерпретації отриманих результатів та формулювання необґрунтованих управлінських рішень. Тому виникає необхідність у розробленні методики дослідження ефективності діяльності підприємства, яка на практиці забезпечить отримання однозначних висновків та сприятиме розробці стратегій подальшого стійкого розвитку. Погоджуємося з визначенням, що ефективність господарської діяльності підприємства є складною характеристикою функціонування соціально-економічної системи. Для її дослідження варто застосовувати комплексний підхід, сутність якого полягає в оцінці складових потенціалу фінансово-економічної стійкості, які взаємозумовлені, пропорційні та впливають одна на одну. Також використання такого підходу містить сукупність критеріїв оцінки ефективності функціонування підприємства: результативність його витрат, цільову результативність та конкурентоспроможність [6; 9, с. 109; 10].

Для уточнення сутності комплексного дослідження ефективності господарської діяльності проаналізуємо існуючі трактування. Мочерний С.В. вважає, що комплексний економічний аналіз є складовою процесу управління, органічною єдністю поелементного аналізу умов і результатів виробництва та синтезу добутих результатів. Метою комплексного економічного аналізу є виявлення резервів підвищення ефективності виробництва на основі взаємопов'язаного вивчення економічних процесів та явищ, визначення факторів виробництва й вимірювання ступеня їх впливу [6]. Інше визначення наголошує на тому, що комплексний економічний аналіз ефективності господарської діяльності підприємства – це процес дослідження основних результативних показників діяльності на підприємстві. Основною метою такого аналізу є виявлення резервів підвищення ефективності діяльності підприємства та формування (коригування) стратегії подальшого розвитку [17]. Погоджуємося з наведеними вище визначеннями, доповнивши їх тим, що комплексний підхід до дослідження ефективності господарської діяльності підприємства вимагає розгляд об'єкта з різних сторін з метою формування рекомендацій для прийняття оптимальних управлінських рішень і подальшого раціонального використання ресурсів.

Наведене вище дозволяє зробити висновок, що методологія комплексного економічного аналізу ґрунтується на методичних положеннях про суть ефективності виробництва. Підприємство розглядається як сукупність техніко-технологічної, економічної та соціальної підсистем, кожна з яких характеризується своїми показниками ефективності. На рисунку 1 узагальнено методи дослідження господарської діяльності підприємства.

Джерело: [9–12]

Рис. 1. Методи дослідження господарської діяльності підприємства

Аналіз фахової літератури дав можливість зробити висновок, що для проведення комплексного дослідження ефективності господарської діяльності найчастіше використовують такі методики:

1) методика оцінки на основі нормативних значень фінансових коефіцієнтів (більшість державних методик, модель У.Бівера);

2) діагностика стану підприємства із застосуванням комплексних багатофакторних моделей прогнозування загрози настання банкрутства на основі нормативних значень єдиного інтегрального показника (моделі Е.Альтмана, Р.Таффера і Г.Тішоу, Г.Спрінгейта, Д.Фулмера, Р.Ліса, Ю.Бріггема, Г.Давидової і А.Белікова, Р.Сайфуліна і Г.Кадикова, Г.Савицької, О.Терещенка, М.Чумаченка та ін.);

3) якісна оцінка (формально-логічні методи та методи експертних оцінок) [3].

Практичне застосування методичних розробок вимагає наявності інформаційного забезпечення, його обробку та формування висновку щодо поточного та перспективного розвитку об'єкта дослідження. Пропонуємо аналітичний процес комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства реалізувати за такими етапами:

1. Підготовчий етап – передбачає визначення об'єкта дослідження, мету та завдання, опрацювання матеріалів попередніх досліджень, формування напрямів використання отриманих результатів. На цьому етапі важливо встановити виконавців, джерела інформації, кінцевих користувачів. Також підготовчий етап передбачає розробку макетів аналітичних таблиць, графіків, схем і методичних вказівок для їх формування;

2. Аналітичне опрацювання інформації – етап передбачає збір, класифікацію інформації, перевірку її доброякісності, створення допоміжної інформації. На цьому етапі проводиться розрахунок показників, формування аналітичних таблиць, визначення впливу факторів та кола взаємодіючих факторів, встановлюється їх взаємозв'язок, визначаються резерви підвищення ефективності діяльності підприємства;

3. Узагальнення аналітичної інформації – етап передбачає проведення узагальнюючої оцінки ефективності господарської діяльності підприємства, оформлення результатів проведеного дослідження, підрахунок зведених резервів виробництва, розроблення пропозицій щодо їх використання, здійснення контролю за реалізацією заходів підвищення результативності функціонування організації.

Складність проведення комплексних досліджень пов'язане з визначенням системи показників, оскільки на формування ефективності господарської діяльності впливає велика кількість взаємопов'язаних факторів. В антикризовому менеджменті про ефективність або неефективність господарської діяльності може свідчити як значення відповідного показника (групи показників), так і його динаміка за аналізований період. До таких показників слід зарахувати показники ліквідності (платоспроможності), фінансової стійкості, ділової активності (продуктивності, оборотності) та рентабельності (прибутковості) [3]. Парасій-Вергуненко І.В. вважає, що оцінити комплексно ефективність використання всіх ресурсів організації можливо на основі дослідження сукупності показників, що відображають окремі аспекти господарських процесів [13, с. 209]. Таким чином, система показників для дослідження ефективності господарської діяльності має відображати витрати усіх видів ресурсів, що споживаються на підприємстві, створювати умови для виявлення резервів підвищення ефективності виробництва, стимулювати використання виявлених резервів, формувати інформаційне забезпечення всім ланкам управління, виконувати критеріальну функцію [11, с. 132].

Комплексна економічна оцінка є характеристикою, яку отримують за одночасного, узгодженого вивчення сукупності параметрів, які відображають усі або більшість аспектів зміни та розвитку економічних явищ і процесів. Вона містить загальні висновки про результати діяльності об'єкта дослідження. Більшість методик комплексної економічної оцінки зводиться до визначення інтегрального параметра. Зведення певної кількості показників у єдиний інтегральний показник дає змогу визначити поточний стан і порівняти його з нормативним значенням або цільовим параметром. Проте інтегральний показник є лише загальним орієнтиром економічної ситуації. Розрахунок одного інтегрального показника не дає можливості виявити резерви підвищення ефективності діяльності підприємства за окремими напрямками господарювання. Труднощі, пов'язані з розрахунком узагальнюючого показника ефективності господарської діяльності, виникають на етапі визначення часткових його складових, оскільки велика кількість одиничних показників ефективності та їх взаємозалежність формують значний кореляційний зв'язок. Складність побудови інтегрального показника також пов'язана з визначенням і аналітичною оцінкою його нормативного значення [12]. Зважаючи на наведене вище, варто зауважити, що для комплексного дослідження ефективності господарської діяльності доцільно використовувати систему показників-індикаторів, а для реалізації контролюючої функції формувати узагальнюючі показники.

Проаналізувавши існуючі системи показників оцінки діяльності підприємства, пропонуємо комплексне дослідження ефективності діяльності суб'єкта господарювання здійснювати за такою схемою (рис. 2). На рисунку 2 відображена класифікація показників-індикаторів для проведення комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства з урахуванням впливу зовнішнього середовища організації.

Джерело: сформовано автором на основі [7–9; 15–17]

Рис. 2. Класифікація показників-індикаторів комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства

Підсумовуючи наведене вище, можемо сформулювати загальні вимоги до проведення комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства:

1. Методика комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства має у встановлені строки забезпечити виконання поставлених завдань та однозначно трактувати результати проведеного дослідження;

2. Важливе значення для забезпечення аналітичної роботи у процесі комплексного дослідження має встановлення індикаторів, які відображають розвиток досліджуваного об'єкта;

3. Перелік індикаторів має характеризувати поточний стан об'єкта дослідження та інформаційно забезпечувати заходи подальшого його розвитку. Варто наголосити, що кількість показників комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства має бути оптимальною;

4. Результат реалізації комплексного дослідження має відповідати поставленому завданню. З метою попередження та уникнення двозначності висновків, протиріч поглядів окремих експертів щодо ідентифікації стану об'єкта дослідження визначена група цільових показників повинна мати однозначне трактування результатів математичної та аналітичної обробки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, комплексне дослідження ефективності господарської діяльності підприємства – це система заходів, спрямованих на збір, узагальнення обробку вхідної інформації та репрезентацію отриманих висновків щодо визначення ефективності об'єкта аналізу та встановлення подальших напрямів його розвитку. Проведення комплексного дослідження ефективності господарської діяльності необхідне для формування інформаційного забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері стратегічного управління, фінансового планування, інвестиційно-інноваційної діяльності, визначення кредитоспроможності та ідентифікації місця підприємства в конкурентних ринкових умовах. Складність проведення комплексного дослідження ефективності господарської діяльності полягає у великій кількості факторів впливу на результативність

функціонування організації, тому важко сформувавши узагальнюючий показник і визначити його нормативне значення. Також витрати на організацію проведення аналітичних робіт часто не вдається покрити за рахунок отриманого результату.

Подальший розвиток процесу комплексного дослідження ефективності господарської діяльності підприємства має бути спрямований на удосконалення системи оціночних показників, які враховують вплив зовнішнього середовища та фактори впливу на результативність формування і використання потенціалу організації.

Список використаної літератури:

1. Анализ финансовой отчетности : учебник / под ред. М.А. Вахрушиной, Н.С. Пласковой. – М. : Вузовский учебник, 2007. – 367 с.
2. Армстронг М. Управление результативностью: система оценки результатов в действии : пер. с англ. / М. Армстронг, А. Берон. – М. : Альпина Паблишер, 2014. – 248 с.
3. Білошурський М.В. Комплексна оцінка ефективності господарської діяльності в системі антикризового управління підприємствами : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.00.04 / М.В. Білошурський ; ПВНЗ «Європейський ун-т». – К., 2009. – 20 с.
4. Брітченко І.Г. Контролінг : навч. посіб. / І.Г. Брітченко, А.О. Князевич. – Рівне : Волинські обереги, 2015. – 280 с.
5. Друкер П. Ефективний керівник / П. Друкер ; пер. з англ. Р. Машикової. – К. : Вид. група КМ-БУКС, 2018. – 248 с.
6. Економічна енциклопедія : у 3-х томах / редколегія С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – Т. 1. – 864 с.
7. Каплан Р. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию / Р. Каплан, Д. Нортон ; пер. с англ. М. Павловой. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : ОлимпБизнес, 2014. – 314 с.
8. Ключник О.С. Вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємства / О.С. Ключник, О.В. Кондратюк // Науковий вісник Рівненського інституту ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». – 2010. – № 1. – С. 120–127.
9. Кобелев В.М. Методичні підходи щодо визначення і оцінки ефективності господарської діяльності підприємства / В.М. Кобелев, Д.Ю. Слатін, К.Ю. Соколов // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2014. – № 33. – С. 98–109 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vscrtp_2014_33_16.
10. Кривов'язюк І.В. Комплексна економічна діагностика підприємства : монографія / І.В. Кривов'язюк, Т.В. Божидарнік. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2012. – 226 с.
11. Левченко Ю.Г. Методичні підходи до визначення ефективності господарської діяльності підприємства / Ю.Г. Левченко, Н.А. Шекмар // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка ; редкол. В.П. Мікловда, М.І. Пітюлич, Н.М. Гапак та ін. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2011. – Вип. 32. – С. 130–137.
12. Мних С.В. Економічний аналіз : підручник / С.В. Мних. – К. : Знання, 2011. – 630 с.
13. Парасій-Вергуненко І.М. Операційний аналіз ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства: комплексний підхід / І.М. Парасій-Вергуненко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Економіка : науковий журнал. – Острог : НУ «ОА», 2017. – № 4 (32). – С. 207–212.
14. Піскунов О.Г. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / О.Г. Піскунов, Н.Г. Метеленко, Т.П. Лободзинська // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2009. – № 6. – С. 80–88.
15. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / за заг. ред. І.О. Школьник, І.М. Боярко, О.В. Дейнека та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 368 с.
16. Чуев И.Н. Комплексный экономический анализ : учебник для вузов / И.Н. Чуев, Л.Н. Чуева. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2006. – 368 с.
17. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент : підручник / В.М. Шелудько. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2013. – 375 с.
18. Alver J. On Some Theoretical Developments and Applications of System Integrated Analysis Methodology for Evaluation of a Business Entity's Performance : Proceedings of the 3rd Annual International Conference on Accounting and Finance (20–21 May), Bangkok, Thailand, 2013 / J. Alver, E. Startseva. – P. 131–134.
19. Geamanu M. Economic efficiency and profitability / M. Geamanu [Electronic resource]. – Access mode : https://www.researchgate.net/publication/265814327_ECONOMIC_EFFICIENCY_AND_PROFITABILITY.
20. Jun Ma Analysis of scientific and technological innovation influence factors affect enterprise performance / Jun Ma, Mingshun Guo // International Journal of Internet Manufacturing and Services (IJIMS). – 2020. – Vol. 7, № 1/2.

References:

1. *Analiz finansovoy otchetnosti* (2007), in Vahrushinoy, M.A. and Plaskovoj, N.S. (ed.), Vuzovskij uchebник, M., 367 p.
2. Armstrong, M. and Beron, A. (2014), *Upravlenie rezul'tativnost'ju: sistema ocenki rezul'tatov v dejstvii*, Translated from English, Al'pina Publisher, M., 248 p.

3. Biloshurs'kyj, M.V. (2009), *Kompleksna ocinka efektyvnosti gospodars'koi' dijal'nosti v systemi antykrizovogo upravlinnja pidpryjemstvamy*, Abstract of Ph.D. dissertation, spec. 08.00.04, PVNZ «Jevropejs'kyj un-t», K., 20 p.
4. Britchenko, I.G. and Knjazevych, A.O. (2015), *Kontroling*, navch. posib., Volyns'ki oberegy, Rivne, 280 p.
5. Druker, P. (2018), *Efektyvnyj kerivnyk*, Translated from English by Mashkova, R., Vyd. grupa KM-BUKS, K., 248 p.
6. *Ekonomichna encyklopedija* (2000), u 3-h tomah, in Mochernyj, S.V. et al. (ed.), Vydavnychyj centr «Akademija», K., Vol. 1, 864 p.
7. Kaplan, R. and Norton, D. (2014), *Sbalansirovannaja sistema pokazatelej. Ot strategii k dejstviju*, Translated from English by Pavlova, M., 2nd ed., ispr. i dop., OlimpBiznes, M., 314 p.
8. Kljuchnyk, O.S. and Kondratjuk, O.V. (2010), «Vdoskonalennja kompleksnoi' ocinky finansovogo stanu pidpryjemstva», *Naukovyj visnyk Rivnens'kogo instytutu VNZ «Vidkrytyj mizhnarodnyj universytet rozvytku ljudyny «Ukrai'na»*, No. 1, pp. 120–127.
9. Kobjeljev, V.M., Slatin, D.Ju. and Sokolov, K.Ju. (2014), «Metodychni pidhody shhodo vyznachennja i ocinky efektyvnosti gospodars'koi' dijal'nosti pidpryjemstva», *Visnyk Nacional'nogo tehničnogo universytetu «HPI»*, Serija *Tehničnyj progres ta efektyvnist' vyrobnyctva*, No. 33, pp. 98–109, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpitp_2014_33_16
10. Kryvov'jazjuk, I.V. and Bozhydarnik, T.V. (2012), *Kompleksna ekonomichna diagnostyka pidpryjemstva*, monografija, RVV Luc'kogo NTU, Luc'k, 226 p.
11. Levchenko, Ju.G. and Shekmar, N.A. (2011), «Metodychni pidhody do vyznachennja efektyvnosti gospodars'koi' dijal'nosti pidpryjemstva», *Naukovyj visnyk Uzhgorods'kogo universytetu*, Serija *Ekonomika*, in Miklovda, V.P., Pitjulych, M.I. and Gapak, N.M. et al. (ed.), Vydavnytvo UzhNU «Goverla», Uzhgorod, Issue 32, pp. 130–137.
12. Mnyh, Je.V. (2011), *Ekonomichnyj analiz*, pidruchnyk, Znannja, K., 630 p.
13. Parasij-Vergunenکو, I.M. (2017), «Operacijnyj analiz efektyvnosti vykorystannja resursnogo potencialu pidpryjemstva: kompleksnyj pidhid», *Naukovi zapysky Nacional'nogo universytetu «Ostroz'ka akademija»*, Serija *Ekonomika*, naukovyj zhurnal, NU «OA», Ostrog, No. 4 (32), pp. 207–212.
14. Piskunov, O.G., Metelenko, N.G. and Lobodzyns'ka, T.P. (2009), «Evoljucija pidhodiv do kompleksnoi' ocinky finansovogo stanu pidpryjemstva», *Ekonomichnyj visnyk Nacional'nogo tehničnogo universytetu Ukrai'ny «Kyj'vs'kyj politehničnyj instytut»*, No. 6, pp. 80–88.
15. *Finansovyj analiz* (2016), navchal'nyj posibnyk, in Shkol'nyk, I.O., Bojarko, I.M. and Dejneka, O.V. et al. (ed.), Centr uchbovoi' literatury, K., 368 p.
16. Chuev, I.N. and Chueva, L.N. (2006), *Kompleksnyj ekonomičeskij analiz*, uchebnyk dlja vuzov, Izdatel'sko-torgovaja korporacija «Dashkov i K», M., 368 p.
17. Shelud'ko, V.M. (2013), *Finansovyj menedzhment*, pidruchnyk, 2nd ed., ster., Znannja, K., 375 p.
18. Alver, J. and Startseva, E. (2013), «On Some Theoretical Developments and Applications of System Integrated Analysis Methodology for Evaluation of a Business Entity's Performance», *Proceedings of the 3rd Annual International Conference on Accounting and Finance (20–21 May)*, Bangkok, Thailand, pp. 131–134.
19. Geamanu, M. «Economic efficiency and profitability», [Online], available at: https://www.researchgate.net/publication/265814327_ECONOMIC_EFFICIENCY_AND_PROFITABILITY
20. Jun, Ma and Mingshun, Guo (2020), «Analysis of scientific and technological innovation influence factors affect enterprise performance», *International Journal of Internet Manufacturing and Services (IJIMS)*, Vol. 7, No 1/2.

Сотник Ангеліна Анатоліївна – кандидат економічних наук Державного університету «Житомирська політехніка».

Наукові інтереси:

- стратегічна діагностика потенціалу підприємства;
- розвиток господарської діяльності підприємства.

<https://orcid.org/0000-0002-0217-988X>.

E-mail: kornangelina@gmail.com.

Стаття надійшла до редакції 08.05.2020.